

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI FANLARNI INTEGRATIV YONDASHUV SOSIDA O'QITISH METODIKASI

Suvonqulova Aziza Abdurazzoq qizi

Guliston Davlat Universiteti Ta'lim tarbiya nazaryasi

(Boshlang'ich ta'lim) 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqola o'quvchilarni har tomonlama ravon, ongli, mazmunli o'qish, hisoblash, savodli yozuv, rivojlangan nutq va madaniyatini shakllantirish xulq-atvorli qilib tarbiyalash.- o'quvchilarning dunyoga yaxlit, o'zaro bog'liq bo'lgan qarashlarini shakllantirish haqida. Hozirgi vaqtda boshlang'ich maktablarda o'qitish va tarbiyalashni tashkil qilish jarayonida fanlararo integratsiya muammosiga yana bir bor katta e'tibor berilyotgani va u o'z samarasini beryapti.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, dars, fan, integratsiya, differentsiatsiya, kombinatsiya, samaradolik.

METHODOLOGY OF TEACHING PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON THE BASIS OF INTEGRATED APPROACH TO SCIENCE

Suvonkulova Aziza Abdurazzoq kizi

Guliston State University Theory of Education

(Primary Education) Level 1 Master

Abstract: This article is aimed at educating students to read fluently, consciously, meaningfully, to compute, to write, to develop a well-developed speech and culture. about forming opinions. At present, the problem of interdisciplinary integration in the organization of teaching and education in primary schools is once again receiving great attention, and it is bearing fruit.

Keywords: education, upbringing, lesson, science, integration, differentiation, combination, efficiency.

Jamiyat doimo yuqori ma'lumotli, ijodkor, tashabbuskor, yangicha fikrlash qobiliyatiga ega, mustaqil nostandart qarorlar qabul qilishga qodir insonlarga muhtoj. Hozirgi vaqtda umumiy ta'lim maktabining oldida o'quvchilarni o'qitish va tarbiyalash sifatini oshirish bo'yicha jiddiy vazifalar turibdi. Boshlang'ich maktabda ta'limning keyingi bosqichlari uchun asos yaratiladi. Uning oldida o'ta aniq ta'lim maqsadlari va vazifalari turibdi. Maktabning asosiy vazifalaridan biri

bolalarni har tomonlama rivojlantirishga asos solish, ravon, ongli, mazmunli o'qish, hisoblash, savodli yozuv, rivojlangan nutq va madaniyatini shakllantirish xulq-atvorli qilib tarbiyalash.- o'quvchilarning dunyoga yaxlit, o'zaro bog'liq bo'lgan qarashlarini shakllantirishdir. Hozirgi vaqtda boshlang'ich maktablarda o'qitish va tarbiyalashni tashkil qilish jarayonida fanlararo integratsiya muammosiga yana bir bor katta e'tibor berilmoqda.

Zamonaviy dunyoda integratsiya tushunchasi juda keng qo'llaniladi va turli jihatlarida ko'rib chiqilmoqda. Lotinchadan so'zma-so'z tarjima qilinganda "integrafio" - tiklash, to'ldirish, "ratsiya" to'liq, to'liq. Binobarin, integratsiya - bu "bir butunga, har qanday elementlarning birligiga birlashish, qandaydir birlikni tiklash" demakdir. Integratsiya - bu differentsiatsiya jarayonlari bilan birga yuzaga keladigan fanlarning yaqinlashuvi va aloqadorlik jarayoni va ta'limning sifat jihatidan yangi bosqichida sub'ektlararo aloqalarni amalga oshirishning yuqori shakli bo'lib, yangi butun blok, bilim qotishmasini yaratishga hissa qo'shadi. dunyoqarashning asoslarini yaratadigan, insonga butun umr hamrohlik qiladi.

“Integratsiya” tushunchasi XVIII asrdayoq Spenser tomonidan izohlangan edi.

Biz ham

integratsiyani tafakkur o‘stirish omili sifatida qarab, uni fanlararo aloqa hamda ta'lim shakllarini sintezlash tarzida talqin etishga harakat qildik. Professor R.A.Mavlonova shunday yozadi:

“Integratsiya “butun” degan ma'noni bildiradi, demak, bu tafakkur o‘sishi jarayonining turli qism va integratsiya atama va uslubiy nuqtaiy nazardan hodisa sifatida nima ekanligini ko‘rib chiqaylik.

Bugungi kunga qadar biron bir lug'at yoki ma'lumotnomada "integratsiya" tushunchasining uslubiy ta'rifi topilmagan. Ushbu muammo bilan uzoq vaqtdan beri shug'ullanib kelinganiga qaramay, ushbu masalada hali ham yagona nuqtai nazar mavjud emas. Tadqiqotchilar integratsiyani turlicha talqin qilishadi.

Bugungi kunda fanlararo aloqalar butun o'quv jarayonini qamrab olgan va bu nafaqat rivojlanib, mustahkamlanib, yangilanibgina qolmay, balki yangi o'sish - integratsiya ham berdi. Integratsiya endi shunchaki mavzular o'rtasidagi bog'liqlik emas, balki bitta darsda o'quv intizomining kombinatsiyasi bo'lib, bu o'quvchilarni

o'qitish va tarbiyalashga yangi yondashuvdir. Integratsiya bugungi kunda ijodiy mehnat qilayotgan har qanday o'qituvchini befarq qoldirmaydi. .

Integratsiya - fanlararo bilimlarni (integrativ bilimlarni) chuqurlashtirish va oshirish, ularni shakllantirish bilan shug'ullanadi. U har xil turlar, usullar, uslublar, fanlararo integratsiya obyektlari asosida tuzilgan. Endigina maktabga qadam qo'ygan boshlang'ich sinf o'quvchilariga fanlarni o'zaro bog'lab va farqli jihatdan asoslab o'rgatish bir muncha qiziq va o'quvchilarni diqqatini, e'tiborini tortadigan jarayon bo'lib xizmat qiladi. Integratsiyaning asosini fanlararo aloqadorlik tashkil etadi va o'zining rivojini integratsiyag'oyasida topadi. Integrativ mazmunga ega bo'lgan predmetlarni o'rganish bo'lajak mutaxassislar bilimi, ish uslublari, shaxsiy fazilatlarini yaxlit, bir butunligini ta'minlovchi omil sifatida qaraladi. Turli mavzulardagi bilimlarni birlashtirish integral dars yordamida amalga oshiriladi. Integratsiyalashgan ta'limning asosini yaxlit dars tizimi tashkil etadi.

Ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda yashirin aloqadorlik va bog'lanishlarni aniqlay bilish, fanlararo bog'lanish, ya'ni uzviylikni ta'minlash bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Chunki fanlararo aloqadorlik ta'minlangan holda, darsni tashkil qila olgan o'qituvchi o'quvchilarda o'zining faniga bo'lgan qiziqishini oshiribgina qolmasdan, mazkur fanni o'zlashtirishga yordam beradi. Fanlararo aloqadorlikni tizimli tarzda amalga oshirish natijasida o'quv-tarbiya jarayonining aloqadorligi sezilarli darajada ortadi. Shu bilan bir qatorda, o'quv fanlariga oid bilim va qiziqishlarini rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi. O'quv materialini mavzular bo'yicha tahlil etish yo'li bilan turli o'quv predmetlarini qaysi mavzulari bir-biri bilan aloqadorligi yuzaki ravishda aniqlansa, tarkibiy tahlil etish orqali o'quv materialini tashkil etuvchi tushunchalari, dalillari, qonuniyatlari, hukm, xulosalari, tasavvurlari orasidagi aloqadorlik o'rnatiladi. Fanlararo aloqadorlikning qanday shaklda qayd etilishi undan foydalanuvchining imkoniyatlariga bog'liq.

Ta'limning interaktiv kursi ko'rgazmali ta'lim tizimi bo'lib, integrativ bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish asosida ko'rgazmali mahoratni vujudga keltirish sirlarini o'rganadi. Ko'rgazmali ta'lim tizimini turli xildagi turlar, shakllar, usullar,

obyektlar asosida qurilgan. Integratsion kursning maqsad va vazifalari maktab tabiiy-ilmiy ta'lim tizimida tavsiflanadi. Bilimning integratsiyalashgan (ko'rgaz- . mali) tarrnog'ida integratsiyalashning usul va vositalari: ta'lim rejasidagi o'qitish joyida vaqtning hajmiga qarab, shu kursni to'la o'zlashtirish vaqti o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi - ko'p maqsadli va rang-barangliligi hamda ko'p funksiyaga egaligi bilan tavsiflanadi.

Integratsiyalashgan mashg'ulotlarda didaktik va psixologik talablarni hisobga olgan holda muayyan o'quv predmeti doirasida maxsus tashkil etilgan individual hamda alohida guruhlarda jamoa bo'lib olib boriladigan ishlar orqali hamda turlicha murakkablik darajasida bo'lgan topshiriqlarning har tomonlama o'ylab ishlab chiqilgan tizimi har bir mavzuning o'zlashtirilishi muayyan pedagogik shart-sharoitlarni talab qiladi. Bunday sharoitda ta'lim rivojlanishiga nisbatan ilgari boradi.

Olimlarning fikricha, bir fan ikkinchi fandagi savollarni, masalalarni yechishda bir vosita hisoblanar ekan. Ana shunday bog'lanishi lozim bo'lgan fanlardan biri ona tili va o'qishdir. Bularga qo'shimcha tarzda tasviriy san'at, mehnat fanlarini ham uyg'unlashtirish fan doirasini kengaytiradi. qaerda ikkita fanning o'zi emas, balki ko'proq fanlar integratsiyalansa, fanlarning aloqalar rivoji kuchayadi. Bunday darslar o'quvchilarni so'zga, ranglarning turfa olami, tovushlar sehriga chuqur kirib borishga ko'maklashadi, savodli, og'zaki va yozma nutqlari shakllanishiga yordam beradi, uning rivojlanishiga va boyishiga estetik didni oshirish, san'at asarlarini tushunish va to'g'ri baholay olishga, Vatan tabiatini go'zalligi va boyligini his etishga o'rgatadi. O'quv darslari jarayonida barcha darslarga ingliz tili elementlarini qo'shib borish, bolada tilga bo'lgan qiziqishni uyg'otadi. O'rganilgan bilimlarni mustahkamlab borishga yordam beradi. Salomlashish, sana, ob-havo haqidagi ma'lumotlar, bugungi dars haqidagi qisqacha tushunchalarni ingliz tilida so'rash maqsadga muvofiqdir.

Agar:

- integratsion yondashuv jarayonida o'quvchilarning yosh va individual psixologik xususiyatlari hisobga olinsa;
- boshlang'ich ta'limga integratsion yondashuvning yaxlit pedagogik tizimi

ishlab chiqilsa;

- boshlang'ich ta'lim darslarini integratsiyalashga pedagogik psixologik yondashuviga oid ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqilsa, ta'lim jarayonida samaradorlikka erishish mumkin.

O'quv jarayonini tashkil etishdagi asosiy vazifa pedagogik texnologiyadan samarali foydalanish ekanligi isbot talab qilmaydigan haqiqatdir. Ammo shu kunga qadar pedagogik texnologiyaning aksariyati nazariy muammolarga bag'ishlangan bo'lib, uning amaliyotga ta'siri kamroq sezilmoqda. Buning uchun zamonaviy texnologiyalarni tezroq amaliyotga joriy etish usullarini ishlab chiqish talab etiladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o'quvchilar bilim darajasini oshirishda ta'lim mazmunini integratsiyalash yuqori natijalarga olib keladi. Unda nafaqat fanlarni o'zaro bog'lash orqali, balki o'zaro uyg'unlashishi mumkin bo'lgan va bolaga ijobiy ta'sir etadigan ob'ektlar orqali ham bolalarni har tomonlama rivojlantirishni ta'minlashga ko'maklashishi mumkin. Buning uchun ta'limni zamonaviy talqin asosida tashkil etish zarurdir. Zamonaviy ta'limning asosiy sharti esa, jahon talablariga javob beradigan yetuk kadrlar tayyorlashdir. Buni esa ingliz tilisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Tilga bo'lgan etiborning kuchayganidan buni anglash mumkin. Har bir o'z ustida ishlaydigan tajribali pedagog buni to'g'ri anglashi va o'quvchilarni yo'naltira olishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boshlang'ich sinflarning takomillashtirilgan davlat ta'lim standarti. Boshlang'ich ta'lim . 2005-yil, 5- son;
2. O'zbekiston Respublikasining Milliy dasturi. Toshkent,1998-yil;
3. O'zbekiston Respublikasining «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi», T., 1998
4. Abduqudusov O.A. v.b. "Zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalari" Toshkent, 2011-yil, 216 b;